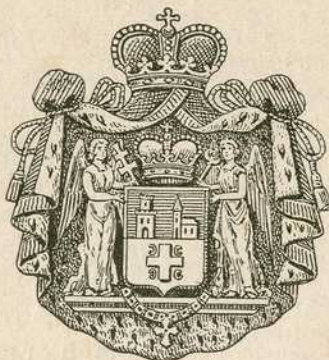

СРПСКИ СИОН

Год. VII.

Број 37.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 7. септембра 1897.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Наредба

Његове Светости, преузвишеног Господина Георгија, патријарха српског, од 2. (14.) септембра 1897. бр. М. 298 ex 1897. о издавању дупликата од богословских сведоцаба.

Бр. М. 298 ex 1897.

На темељу §. 11. штатута о устројству богословског училишта од 22. септ. (4. окт.) 1895. бр. М. 620. Син. 35 налазимо ово наредити:

1. Дупликат апсолуторне сведоцбе може се (управом богословског училишта), ако је првобитна издана апсолуторна сведоба изгубљена, уништена, или у опће неупотребљивом постала — издати само по дозволи митрополита-патријарха односно *sede vacante* дозволом заменика митрополита-патријарха.

2. О (фактичном) издању таквога дупликата има управа поднети извешће митрополиту-патријарху (заменику) у року од осам дана.

3. Издавање дупликата са истодобним проглашењем, да је дупликат издан, те првобитно издана апсолуторна сведоцба тим уништена, има се једаред (и то у најближем броју) обнародовати у званичном листу српске православне митрополије карловачке. Сарамерну

таксу за обнародовање мора молитељ у напред положити.

4. Дупликате годишњих школских сведоцанстава од I. II. и III. године богословије издаје управа богословског училишта без претходне дозволе и без подношења извешћа митрополиту-патријарху (заменику). Ну и то издавање се има обнародовати у потпуно једнаком облику као и издавање под 3.; а и такса за обнародовање се има такође у напред положити.

5. За истављање дупликата апсолуторне сведоцбе плаћа молитељ таксу од пет круна; а за истављање дупликата, споменутих у тачци 4. плаћа се две круне.

6. Ове таксе иду управитељу.

Достављајући до знања управи правосл. срп. богословског училишта ово расположење упућујемо управу, да се до даље наредбе управља по истом од онога дана, када прими овај Наш отпис с тим, да таблицу о таксама у управитељској канцеларији на згодном месту истави.

У Карловцима, 2. (14.) септембра 1897.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Проповед на успеније св. Богоматере.*

Гроб и смрт не моглоше је задржати...
Кондак.

Љубезни Хришћани! Овако пева данас св. наша православна црква, пева песму у славу пресвете Богоматере, која није умрла него је само уснула, и то нам је данашњи празник, празник успенија пресвете Богоматере. Да, „гроб и смрт не моглоше је задржати,“ она предаде дух свој у руке Спаситељеве, тако, да болове смртне ни осећала није и апостоли је лепо саранише у Гетсиманији, ал' трећи дан долази ето апостол Тома горко плачући што код саране није био, а другови његови, да га утеше, отварају гроб да му покажу мртво тело, да види и целива земне остатке пресвете Богоматере. Јест, ал када одвале камен и погледају у гроб, чудом се зачудише — у место св. тела, нађоше само самртничке покрове. Помолише се Богу, целиваше часне остатке, а Бог даде, па видјеше на небесима оно што су у гробу тражили, видјеше пресвету Богоматер у неисказаној слави са множином анђела.

Ето, мила браћо, такав је данашњи празник еванђелског путовања Мајке Божје са земље на небо, и кад узмемо на ум то путовање и кад се сетимо, да је и нама умрети, морамо да застанемо часак, да питамо један другога: човече, зар не знаш да је живот путовање, да ти овде на земљи нема опстанка, да ти је права домовина тамо за гробом Тако је, браћо, живот је наш на земљи овој путовање од колевке до гроба. Ал' какво путовање? — Теготно, врло теготно путовање туђинца, који кроз различите крајеве и земље путује, па камо ногом крочи, камо га пут занесе, свуда нађе други ваздух, друге крајеве, друге људе и друге обичаје.

Ко може казати, да оно неколико година живота нашег на земљи пису дани човека путника, а она четири различита доба: *детињство, младост, мужевно доба,*

* Проповед ову говорио је *Светозар Грубач* парох Горњо-Средички, на слави црквеној у манастиру Лепавини, при крају св. литургије, а после онојаног кољива за покој душа честитих калуђера, који пострадаше у борби са унијом.

старост зар нису разни крајеви кроз које путујемо? *Детињство* је доба игре и шале; то је домовина, у којој је ваздух чист и угодан; то су дани без бриге и жалости; то је поље засађено најкраснијим цвећем; то је јутро у ком се тек јавља звезда ново осванулог живота. — Одмах за тим брзим кораком ступа и жури се *младост* и то је наша друга нова домовина. То је красан перивој пун свакојаког уживања што срце човечје само пожелити може, али колико је красан толико је више и опасан. Сваку ружу, сваки цветак у башти тој обавила отровница змија, путеви су клизави и глатки, па за то благо оном, по сто пута благо, који путем овим сретно прође а да не повреди и не погази светињу младеначког живота: *стидљивости, чистоту срца и алам камен поштења.* — Тек што смо осетили младост а већ иде за нама треће доба, *доба мужевно.* Ово је оно озбиљно доба у ком се дела наша не просуђују више олашко младошћу и лудошћу, него се ту тражи истинске збиље, мужевна рада и зрелости душевне. Ово је предео умереног поднебља и ко је сретно овамо стигао, лако ће спасти душу своју. — Најпосле ето иде четврто и последње доба у животу нашем. . . кораца су му спори, лагано ступа, терет му притискује леђа, посрће и палицом одупире се. То ти је, брате, онај путник, који је у животу свом прошао три земље: три различита доба: *детинство, младост и мужевно доба,* а сад се уморио, нит га што весели, нит у чему ужива, к земљи гледи, на земљу спушта се, да легне, да отпочне, да га груди земље смири, да га гроб прими и да се раскрети са овим светом. Али пре него што ће старац умрети сетио се и опет Бога, сетио се одредбе Његове, па руком хвата св. писмо, сухим претом лагано листа странице, и гле, одједанпут застане, упро очи, а бледе му усне шапћу речи пророка Давида: „*Баш је ништа сваки човек жив, баш се узалуд кида, сабира; а не зна коме ће допасти*“ (Псал. 39, 5. 6.), „*дани су моји као сен који пролази и ја као трава осуших се*“ (Псал. 102, 11.). Ту је старац тешко уздахнуо, признао истину Божанског откронења, окренуо неколико стра-

лица па опет стао и прочитао другу опомену, опомену проповедника: „*сујеша над сујешом све је сујеша*“ (Проп. 1, 2.) А када и то саслуша, затвори књигу, целива крст на њојзи, па лагано тек што се чути могло изговори ове речи многострадалног Јова: *године избројене навршију се и ја полазим шутел одакле се не ћу враћати*“ (16, 22.). То рече и душу пусти.

Старац умрије, а иза њега оста спомен и сећање, оста поука нама, потоњем потомству Адамовом, да се њоме у животу нашем поучавамо, крепимо и утврђујемо, да се чувамо *седам страшних смртних грехова*.

Где сте људи горди, поносити и надувени, да вас питамо: јесте ли чули и разумели живот и згоде човека путника? Зашто не отворите и ви св. писмо па би тамо нашли ове речи: „*не мислимо о себи више, него што ваља мислити у смерности, како је коме Бог уделио*“ (Римљ. 12, 3.), не знате ли зар, „*да се Бог поноситима прошиви, а пониженима даје благодат*“ (Пет. 1, 5, 5)

Где сте људи, који за благом и богатством жеђате; где сте, да се сећате путовања старца овога?! Не заборавите, да сте и ви на таком путу, ал да вам Бог не одобрава дело ваше и да вас осуђује св. еванђеље речима: *не сабирајте себи блага на земљи, где мољац и рђа квари и где лупежи подкљпају и краду, него сабирајте себи благо на небу, где ни мољац ни рђа не квари, и где лупежи не подкљпају и не краду, јер где је ваше благо онде ће бити и срце ваше*“ (Мат. 6, 19.). Шта ће вам повац, шта куће, шта зидине хладне? Новац је искушење а куће су копаци само, у које сте ушли вечером да се одморите а већ јутром морате изаћи. Не заборавите, дакле, да сте тек путници и да ћете ту остати само тако дуго, док се Господару свиди, који може да вас у часу уклони и ваше место другоме подели.

Где су блудници и прељубочинци?! Зар не знаду за оштру реч праведног и неумитног судије: „*жеми добу да држе сви у части . . . а блудницима и прељубочинцима судиће Бог*“ (Јов. 13, 4.)?

Где сте људи, који брату завидите?!

Та брат је крв ваше крви, а Бог вели: „*ако имаше грку зависти и свађу у срцима својима, не звалиште се, не лажисте на истину*“ (Јаков. 3, 14.)

Где су несити јела и пића?! Зашто, да не послушају св. еванђеље, та оно их лепо учи: „*чувајте се, да како ваша срца не отештају јелом и пијанством и бригама овога света, и да вам овај дан не дође изненада*“ (Лука 21, 34.).

Где сте ви отровна срца, љутите и онаке ђуди?! Дођите овамо, приступите да чујете, е на путу, којим у животу ходимо, дужни смо један другога љубити, јер нас на то упуђује реч Божја: „*сваки који мрзи на брата свога крвник је људски*“ (Јов. 1, 3, 15.).

Па најпосле, где су и ленштине, који се не брину ни зашто; па у небризи и лености својој, нити могу телу, нити могу души дати оно, што им закон Божји прописује и дужност хришћанска налаже?! Та св. апостол Павле каже: „*не знасте ли, да су телеса ваша црква св. духа, који живи у вама, којега имаше од Бога, и нисте своји, јер сте купиљени скупо? Прословиште, дакле, Бога у телесима својима и у душама својима*“ (1. Кор. 6, 15.—20.).

То је ето, браћо, за све нас овде општа поука, коју нам даје данашњи светли празник успенија пресвете Богоматере, али у тој поуци има нешто, што се тиче напомене нас православних Срба у протопресвитерату беловарском. Сваки од нас добро позна рапе, које немилостиво Српство и Православље у околини беловарској, позна ране, а позна и отров, којим су те ране напојене, позна љути мач, што ето прије неколико месеци јурну кроз срце сваког честитог православног Србина, који веру своју светосавску љуби, поштује и чува. Тешко нам је данас ћутећи прећи преко такве страшне појаве, тешко нам је да часак не застанемо. Та стаћемо, да у данашњој поуци празника потражимо мелема, потражимо лека боловима нашим. . .

Седам страшних смртних грехова, које смо данас овде побројали, седам су тешких рана наших, седам је разлога, који браћу нашу од вере њихове отргоше. Црква православна лије данас горке сузе, она осећа

болове своје, ал ће доћи време, а то ће бити време старца путника при крају живота његова, тада ће и они несмотрени путници, који су се у животу свом спотакли и поклизнули, зажелити, да их црква наша прими. да им даде да легну, да отпочину, да их груди земље смири, да их гроб прими, и да се раскрсте с овим светом, ал тамо на своме правом месту, тамо у оном гробљу православном покрај дедова и прадедова својих. Томе нека их поучи и ова данашња слава на гробовима калуђера, мученика за св. веру нашу. Та Србин је некада издисао на коцу и коношцу, али вере своје не даде, Србин је гинуо од пушке и анџара љута, да обрани веру и светиње своје! Та вера његова била му је прва и најпоузданија другарица и сапутница, кад је путовао по стрмим и клизавим путевима овога земаљскога живота, та иста вера светлила му је у прошлости, светли му и данас, а светлиће и у будућности српској.

Немо је ово манастирско гробље, ал да говорити зна и може, верујте, браћо, срце би нам од туге па и од радости пукло; тамна је у земљици кућа његова, ал и у тој кући почивају путници овога света, почивају трудне кости браће наше по вери, крви и имену. Браћо, Србину је света свака груди земље ове, Србин горко проплаче, па се и утеши сваки пут кадгод оком погледа овамо на освећени овај простор, на ово гробље манастирско. А зашто? Ово су, браћо, наши дивни споменици, са којих читамо живот народа нашега у овим крајевима, са којих провидимо у срце и душу његову, па се дичимо и поносимо, да је Србин у одлучним часовима, кад је требало, да главу своју положи и св. веру православну сачува, свагда учинио то драговољно, одлучно и храбро. Та ено она врата црквена жив су пример колико Србин љуби и уважава веру своју, а она невина крв честитог *игумана Кондраша*, што се просу насилним начином на прагу ове цркве 13. новембра 1735. и оне мученичке кости других калуђера вредних бораца за веру и народност своју, које почивају у папери овога храма и у гробљу овоме, траже од нас достојног пошто-

вања и сећања, траже и братског саобраћаја са честитом браћом и вредним наследницима манастира овога.

Зато смо данас, браћо, дошли овамо, за то смо стали овде, да се на гробовима мученика за св. веру православну и мило Српство наше Богу помолимо а за покој оних душа, којима данас ето одајемо поштовање наше: *молитвом, кољивом и песмом црквеном*. А сад слава вам и покој души вашој ви вредни борци за веру православну, ви мученици и паћеници народа свога, који сте нам у оно тешко доба искушења у овим крајевима, уз многе и горке жртве, знали и хтели сачувати св. наше православље, лепо име српско, обичаје и друге светиње наше!

А ако вас данас нема међу нама, ал спомен и трудне кости ваше, што ево око нас и у близини нашој земља ова крије, дадоше, дају и даће нам леп пример како треба да сваки прави и честити Србин љуби, поштује и чува своју веру, па ни смрт ни муче љуте, да га не могу од ње одвратити, да га не могу одродити од онога, што треба да му је увек најмилије и најсветије.

И тако свршујући данашњу славу црквену, одадосмо и у беседи нашој најпре дужно поштовање гробу пресвете Богоматере песмом црквеном, која доликује само њезином св. Успенију, речима: „*гроб и смрт не моглоше је задржати*“, па тек онда, кад смо на гробу њезином и души нашој поуку потражили, нисмо заборавили да се одужимо и гробовима честитих калуђера. Свршив славу свршисмо и беседу, а сад к небу горе вапимо и молимо: Пресвета Богородице! спаси, заштити и сачувај веру православну и мило Српство наше, а вама, мученици народа свога, нека је слава, нека је мир и покој душама вашима сад и свагда! Амин.

Проглас 60-рице народних заступника.

III.

Доказали смо, да се великим звоном разглашена победа, у погледу дневнога реда, не може сматрати победом, него губит-

ком наше автономije. А сад ћемо доказати, да и недонашање Устава треба сматрати губитком наше автономije а не победом.

Истина, проглас 60 народних заступника и не казује у чему је управо разглашена. „велика морална победа.“ Од сиљних фраза и бомбастичног самохвалисања, није можда на то доспео; или у великој препредености није ни хтео да то каже, јасно и отворено. Али нас у II чланку учињена анализа тежње и смерова народних странака на Петровданском Сабору и њихов проглас пред изборе овлашћује на претпоставку, а и на саму тврдњу, да 60 народних заступника заиста сматрају „великом моралном победом“ својом и тај факт, да се Устав није донео на Сабору.

А да је отклањање Устава победа нека, ма каква, и да је њиме „одбијен најсиловитији нападај на независност и самосталност наше народно-црквене автономije“, а народу да су њиме „донесене неоскврњене те светиње народне“, то не само да поричемо, него у одбрану и интересу наше автономije од ње одбијамо, јер не можемо дозволити, да се независношћу и самосталношћу наше автономije назива оно, што је повреда и конфискација те автономije, а тиме некако изриче и задовољство, ма и најмање, са таквом њезином независношћу и самосталношћу, каква данас постоји.

Независност и самосталност наше автономije није само у слободном установљивању саборског дневног реда, него је она *у скупу свих права наше цркве и народа према државној власти, и у њиховом самоопредељењу, у оквиру автономije, признате и зајемчене им државним законима.*

У тој автономiji је свако наше право нама и важно и потребно, а наша тежња и борба мора бити вођена и одлучна за сва та права, а не само за фрагменте њихове и ситније делове. Много есенцијалнијих права — ако је дозвољена компарација — има наша автономija, него што је питање саборског дневног реда. Борба народних странака на Петровданском Сабору била је борба за мање важна и мање угрожена права, а напуштање есенцијалних права, која су нам конфискована, а без којих автономije нема и не може бити. И у то-

ме је тежина одговорности са нерада наших народних странака, са неприступања њиховог донашању Устава. И зато је говор о одбијању најсиловитијег нападаја на независност и самосталност наше автономije — проста неистина или наивност.

Кад се говори о независности и самосталности наше автономije, пре свега је питање: да ли оне постоје или не? Не постоје. То су признали не једаред и прваци народних странака.

То су они исто рекли, не само у својим органима, него и у Сабору па и у свом прогласу пред изборе. То доказују постојеће установе из Деклараторије, доказује то и Саборско Устројство, не само познатом својом клаузулом, него и § 19., по којем и штатутић о ручној благајни код народно-црквених фондова потребује државну потврду и одобрење.

Није само Др. Ника Максимовић рекао, да „наша највиша автономна власт није овде у Карловцима, него у Будим-Пешти“, него су и прваци опозиције још г. 1892. признали и констатовали: „да је наша автономija обезглављена и осакаћена“, да је „брод наше автономije прорешетан и подеран ингеренцијом државне власти.“ И зар нису гласно и јасно тврдили: да је „наша автономija од стране државне власти управо секвестрирана и конфискована“?! Зар нису признале и коалиране народне странке у своме прогласу пред изборе, да државна власт има данас превласт у нашој автономiji?

А кад је тако било 1892., а остало до Петров-дана 1897. г.; и кад Петровдански Сабор није ништа урадио, *да се та и таква наша автономija измени, зар онда није смешан кикот о „извојеваној великој моралној победи“, а зар није жалосно самохвалисање са „донашањем народу неосвојених и неоскврњених светиња народних“? И то са Сабора, који није хтео да поради на репарацији те и такве автономije, него се развишао, оставив ту автономiju под секвестром и конфискацијом државне власти; оставив и на даље ту автономiju обезглављену и осакаћену, а пустив „брод наше автономije, прорешетан и подеран“, да и даље као лика уз Дунав илови, ударајућ о*

гребен клаузула, повијан ветром државне ингеренције и бијен „располагањем државних власти и у оним стварима, у којима досад права располагања није имала“? Докле? Док се можда сасвим не разбије...

Да је Петровдански Сабор спровео потребну репарацију наше аутономије, да је отклонио клаузулу из Саборског Устројства, да је ингеренцију државне власти у нашој аутономији ставио у њезине природне и легитимне границе, а елиминирао ју из аутономије где јој правног основа према свима појмовима аутономије, а особито наше, нема; е — онда би то била велика и морална и материјална победа, онда би се могли били 60 народних заступника вратити међу бираче своје, „у крило милога народа свога“, светла лица и мирне савести, ка се и размахивати, кад већ волу, са успесима својим. Имали би бар и рашта, и ми би им признали: евала вам, јесте момци и јунаци, јесте пријатељи своје аутономије, цркве и школе. свога народа. Ал' овако, као што урадише, оправдаше само Стеријине речи, да „без разума љубав чини роду квар!“ Али овако, поклич 60 народних заступника, да су донели народу своје „неосвојене“ светиње народне имају свој веран и истинит, правилан и практичан смисао само у томе: да су их заиста донели „неосвојене“ из руку државне власти, јер су их, наиме, оставили у рукама тим.

И кад ствар тако стоји, онда је јасно, да се 60 народних посланика као родољуби немају разлога хвалисати отклањањем Устава, као са великом моралном победом. Ако је у опште то каква победа, онда је то победа можда *народних странака*, али не и победа наше опште ствари, наше аутономије. А то значи, према горе изложеном: да *победа наших народних странака у данашњим приликама важи као: губитак наше аутономије*. И што више таквих победа буде, биће и више губитака. Дај Боже, да нас време опровргне.

А за сад још увек остајемо при одлучном уверењу, да је донашање народно-црквеног Устава *прва потреба за нашу аутономију, а да је у донашању тога Устава највећа опасност за њу*. Periculum in mora!

Уверење народних странака је обратно, т. ј., да ће нам одуговлачење бити од користи. Оне се печем падају, само не знамо чему. Уз то оне страхују од донашања Устава. А зашто? Ради тога, што би државна власт могла кроз Сабором донесени Устав „увести располагање државних власти и у оним стварима у којима досад права располагања није имала“ Народне странке су уверене, да би то државна власт и учинила. За то јој је доказом изјава барона Банфија, министра председника, о којој изјави је била у своје време реч у овоме листу. Али народне странке су и 1892. патиле од тога страха.

Овогодишњи страх је само наставак онога из г. 1892., који је изрази свога добио и у речима: да „није ваљало што ново стварати, да се не метне на коцку и оно, што смо већ задобили“. Ако је овогодишњем страху узрок у изјави министра-председника барона Банфија, — а доказали смо у своје време да је неоснован и опасан, — али шта је био узрок оном страху из 1892., кад те изјаве није било?!

Наше народне странке болују од страха, за који је Гамбета рекао, да се у политици не сме дозволити и да га у политици не сме бити. Гамбета је ту болест назвао „*Maladie de la peur*“.

А кад знамо, да је Гамбета, при намишљеној регенерацији потучене и очајне Француске имао повода својим Французима да пребаци тај страх, ту „болест страха“, зар да га онда не пребацујемо данашњим нашим народним странкама и данашњим њиховим вођама при градњи нашег Устава, који значи: реинтеграцију наше аутономије? Они су овим страхом и трепетом задахнули и наш народ, и одржали су према *акцији уставотвораца* сјајну победу.

„On a cherché à alarmer le pays, ce malheureux pays, que les partis retrogrades dominant et exploitent par la peur... C'est sur la peur qu'ils ont établi leur ascendant pour nous mener à la dégradation, à la mutilation. C'est toujours par la peur avec la peur, en exploitant la peur, que la réaction triomphe!“ (Ишло се за тим, да се побуну народ, тај несретни народ, којим владају

којим се користе назадњачке странке за- дајући му страх. На том страху основали су своју моћ, да понизе и осакате народ. Вазда је то тако, да реакција побеђује бахом и страхом и тај страх употребљује на своју корист.)

Овако је повикао Гамбета у свом чу- венном говору у Греноблу године 1872., а у цели, да сабере, ослободи и препороди свој народ. Па и ми довикујемо нашем народу: не дајте се страшити и плашити, јер непрестани тај страх наших „народних странака“ у најбољем случају значи: *перенирати ингеренцију и превласт државне власти у нашој аутономији.*

Тај страх значи и то: да народне странке, ма колико истицале важност и непобедивост легалитета, немају довољно вере у снагу и победу закона и законитости. Оне дакле доказују, да ту веру имају само онда кад не треба и неће ништа да раде, а кад треба радити и урадити, а оне онда као онај, који се бојао ветра, те не посеја проју.

Наше народне странке као да се више уздају у то: што на „Истоку ври, у Австрији распада, у Троједници расте, на Речи отуђује, међу Румунима креће“, него што верују у победу законитости.

Тако бар изгледа крај свију њихових израза о вери у победу законитости и права. Но кад би и нама било дозвољено поћи тим путем „виших гледишта“ и високих политичких снова и слатког севдаха, онда би ми из свега тога извукли ову, држимо, сасвим логичну конклузију: Ако то све што бива на Истоку, Австрији, Троједници и т. д. има утецаја и на нашу аутономију, и ако наша државна власт нема разлога да и нас Србе у незадовољство баца, зар је онда баш оправдан страх од — не знамо још каквих — октројака, којих се народне странке убојавају, да их може та државна власт спровести кроз Устав, ког би наш Сабор баш данас у тој високој констелацији донео на основу својих права и државних закона? Напротив, баш у тој констелацији, какву цртају наше народне странке, а за које ми не знамо, нити је наше да их испитујемо, налазили би ми згодно време за коначно уређење на-

ше аутономије, дакле, за допашање Устава.

Но, ми смо далеко од сваке, па и ви- соке политике. Ми имамо пред собом и ра- чунамо само с оним, што постоји за нас, а то је: право наше цркве и народа на своју истиниту и стварну народно-црквену аутономију, с једне, а с друге стране то су: државни закони, који нам ту аутономију признају и зајамчују.

У то наше право и државне законе упрте су наше очи. То је темељ на којем ми стојимо и тражимо што је наше, што нам припада, и о чему смо уверени, да ћемо и добити. *Не са негацијом рада и са страхом од рада, него са мудрим, тактичним и достојанственим радом, који не искључује ништа одлучности ништа енергију борбе за неоспорно право наше.*

Данас државна власт стоји на становишту, на ком је пре 27 година стајала та- дања народна странка. Па? Данас долазе народне странке, па се противе томе, а стављају се на некадање владино становиште и тумачење. Је ли то увиђавност?! Је ли то конзеквенција и континуитет борбе за аутономију? Ми то узимамо *ad notam*, јер ће доћи време, да ће данашње народне странке порицати данашње своје становиште, као што су изневериле и дезавуисале становиште старе народне странке. А порећи ће га, јер ће доћи време, да увиде, е је заиста потреба, да аутономију уредимо и учврстимо једним статутом — Уставом. И онда шта ће наступити? Оне ће се онда позивати на данашње становиште Саборског Одбора, које је прихватила и државна власт. А шта може онда наступити? Да се влада опет стави на своје старо, а данас ново становиште народних странака, те им поручи: Кад смо хтели нисте хтели. Сад не ћемо ми један статут, него партикуларне уредбе.

Ми с признањем примамо данашњу владину аргументацију IX. законског чланка, и врло смо јој захвални кад га она тумачи тако, да нам по њему припада право и предлежи дужност да своју аутономију ко- пачно уредимо једним статутом, *јер тако тумачење одговара и жељи српског народа, којму и потроби аутономије.*

А „народним странкама“ препоручујемо то на размишљање. —

WWW.UNIBERZITETSKA BIBLIOTEKA

Разговор

са Његовом Светости патријархом Георгијем.

„Буд. Тагблат“ доноси ниже саопштени разговор, што га је имао његов један сарадник у Будимпешти са Његовом Светости, преузвишеним господином *Георгијем Бранковићем*, патријархом српским.

На питање у погледу сугласности између саборских посланика и српског народа, одговорила је Његова Светост патријарх:

„Као што добро знате, ја припадам умереној странци у сабору и кад то констатујем, морам назначити да је дограђивање српске црквене аутономије изведљиво само у оквиру закона који постоји. Ми сви стојимо на законском становишту и од тога не ћемо попустити ни за длаку. Чланак што га је у „Будимп. Тагблату“ писао барон Јован Живковић прочитао сам са великом пажњом и у многим тачкама слажем се с писцем. Али се не сме previdети, да наша црква стоји на хијерархијском основу и да са тог хиљадугодишњег основа лако не сме бити уздрмана. Чиме би радикална странка заменила хијерархијски склоп српске цркве? Она то не зна; а ја то још мање знам. Ја држим, да она у главном неће ништа позитивно, само хоће да тера опозицију. Радикалима је опонирање постало навиком и у толикој мери прешло у крв, да им је опонирање главна задаћа. Они су мислили, да ће при саборским изборима задобити велику већину, али су се преварили и морали су ступити у савез са либералима да могу створити већину. И то доприноси да су радикали огорчени или рецимо на опонирање расположени.

— Зар радикали не рачунају с политичким чињеницама.

— Као што сам приметно, одговори Његова Светост патријарх, смерови радикала нису сасвим јасни; нека магловитост их обвија и није искључено, па вероватно је да су им пред очима и политички смерови. Па могуће, да баш политички моменти по где где у њиховим поступцима одлучују.

— Је ли одгађање сабора било преко потребно?

— Сасвим и не, одговори Његова Светост патријарх. Кад се не би узело, да је сабор може бити које веће резултате имао пред очи-

ма, то би ипак расправе ситуацију разбистрили. Сада је она већма заплетена него икад. Морамо се са чињеницом измирити, да је сабор на неодређено време одгођен и задаћа нам је, да према тој чињеници исправно становете унапређујемо.

— На које је то становиште које мислите да према тој чињеници унапређујете?

— Ја мислим, кад је сабор већ одгођен, да се са сазивом сабора све дотле чека, док се узрујани духови не смире, противни назови и мишљења не разбистре, па ваљда ће се тада моћи рачунати на успешан саборски рад. Ја сам прокинут жељом, да цркви, којој сам веран слуга, а исто тако одлучни заступник, колико више могу послужим. Ја нећу напустити ни једно, ни најмање ни највеће право црквено; али нећу трпити ни да други дира у законом зајемчена права наше цркве. Моје је најдубље уверење, да би у садашњим околностима за све нас било корисно чекање. У осталом то је мишљење и у јучерашњој конференцији код министра председника у опће владало и ја сам се за исто одлучио као за једино, које циљу води.

— Не би ли се за време те, по свој прилици дуге, саборске паузе могао учинити покушај између саборских странака и владе, да се дође до споразума?

— Без сумње, одговори Његова Светост патријарх. И сам ћу се ја већ по моме положају, који у српској Јерархији заузима, побринути о томе питању и рад на измирењу узети у своје руке. Ја ћу, већ унапред знам, изложен бити стога опет многим непријатељству, али преда мном лебде у првом реду истинити интереси моје цркве. С тога ме лични нападаји неће моћи задржати, да ту задаћу решим, јер интереси Срба изискују исто тако добар одношај са државном влашћу, као што је и у интересу државне власти, а понаособ угарске државе, да бази и испуни праведне, законите жеље Срба, који су добре патриоте.“

Конференција код министра председника.

Друга српска конференција код кр. угарског министра-председника барона *Банфија*, која се одржала 27. августа о г., трајала је око три сахата и текла је овако: Министар-председник барон *Банфи*, отворивши

конференцију, поздравио је присутне, разлагао је, зашто је сазван црквени сабор, који је остао безуспешан. Вели, да су садање автономне уредбе постале непотпуно недовољне и с тога се не могу одржати; па баш зато је потребна брза темељна помоћ. Аномалија је, да влада у трећој инстанцији решава о стварима црквене автономije. То се стање може само дотле трпети, док се не донесе статут, који ће довести у склад автономна права са епископалним карактером православне цркве. Ту намеру последњи сабор на жалост није постигао. Конференцију је говорник сазвао, да чује мњења свих странака, а он ће та мњења зацело озбиљно узети у оцену.

Др. Н. Максимовић. У конференцији код министра-председника прошле године означена је, међу осталима, као најглавнија повреда автономije: позната клаузула у саборском устројству 1875. и злоупотребе што их је влада чинила на основу, а понајвише и против самога правога смисла те клаузуле. Даље је наглашено неуредно сазивање српског сабора, ма да је перидицитет сабора устројством саборским ван сваке сумње установљен. Говорник изјављује своје признање, што је влада овај пут испунила оштуту и на законну основану жељу, имајући и сама намеру, да се наведене тегобе уклоне, а нарочито што је дала прилику, да се аутономна организација коначно изведе у опом облику, као што су негда сами Срби желели. Што и овај пут није било успеха, томе је узрок неповерење саборске већине према влади. Да су говорник и његови пријатељи имали већину било би друкчије, али они остадоше у такој мањини, да нису били никакви чиниоци на сабору. Познавајући пак јавно мњење данашње и темпераменат српског народа, нема изгледа, да ће добити већину ни при новим изборима, шта више могуће је; да би се састао још радикалнији сабор. С тога је за то, да се дође до споразума са овим сабором, те опомиње владу, да *никако не силази с пута законитости и особито да се уздржи од сваке па ма какве октројке*. Истина да је аутономија данас и у управи и у законодавству потиштена, те је потпуно оправдан захтев, да и Срби једном дођу до праве аутономије, као што је имају и друге вероисповести, али кад се данашња већина представника српскога народа задовољава са данашњим стањем, нека буде по њеној вољи, и кад већ није друкчије, нека се одржи status quo. У том случају влада не губи ништа, државно врховно надзорно право остаје нетакнуто, као што је и до сада било, јер га сви призна-

јемо, а уз то врши влада важна права на основу постојећих аутономних уредаба, *која јој никако не би припадала на основу надзорног права*.

Говорник је одлучно за једноставан устав и радује се, да и влада потпомаже тежњу, да се таквим уставом не само уклоне повреде него и осигура будући слободан и самосталан рад и развитак на пољу аутономије. Он је дакле одлучно противан мишљењу саборске већине и *никако се не може опријатељити, већ у интересу саме аутономије, са досадањом системом појединих статута*. Уверен је о томе, да ће начело једноставног устава временом морати продрети, кад се народ обавести о његовој користи, и за то би био за то, да влада ништа не чини него да пусти, док се не разбистре појмови и законитим мирним путем, природно не расплете овај чвор постојеће контроверсе. А сад није ни време згодно, да се ишта чини, духови су сувише узбуђени, ваља дакле чекати, док не пређе врење. С друге стране познато му је, да у данашњој саборској већини има много умерених елемената, *има људи озбиљних и честитих, којима се без зазора може поверити највиша аутономна управа* као и садашњим члановима саборског одбора. Ти су људи већ били на тој управи и отирали су своје дужности без замерке. С тога се нада, кад би се са овима ступило у договор, можда би се још могло доћи до жељеног споразума. Овај покушај ваљало би тим пре учинити, *што сви имамо једнака основна начела, само се у једном питању разликамо, у избору свештеничких посланика*. Либерали и радикали хоће да одрже сада постојећи поступак при избору свештеничких посланика, а саборски одбор предлаже, да свештеници засебно бирају своје посланике. Противности у том питању јако су се изостриле, али ипак држи, да би се још могао постићи споразум, кад би се ови умерени елементи уверили, *да се једноставним уставом народу не само не закидају већ враћају многа до сад узапћена права, него да ће њиме стећи и нека нова права, која се моеу сматрати као компензација за оне уступке, који се од њих траже*. Кад би се они о свему томе уверили — а мислим да ће се уверити у течају договора — онда би јамачно одступили од свога досадашњег становишта и ствар наше аутономије била би мирним и законитим путем коначно уређена.

Министар-председник барон Банфи допушта, да сабор додуше има да посвршава разне по-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

словце, који се скоро ни не могу одложити, али он ипак не може одустати од грађења јединственог статута, који и сама Круна захтева. Влада се не хвата за садржај новог јединственог статута, али евентуални нацрт морао би бити такав, да у њему остану потпуно сачувана автономна права, али и врховни надзор Круне и владе. Влада мора гледати, да на сваки начин изађе из *circulus vitiosus*-а, што га је садањи сабор створио.

Стеван В. Поповић придружује се схватању Максимовићеву и држи, да је потребно стати на супрот инсинуацији, као да је автономна странка желела, да влада октројише статут, што га је саборски одбор израдио. Год. 1869. била је ситуација слична данашњој и неки резултат се постигао тек пошто се духови умирили, а тај је резултат и Круна санкционисала.

Др. *Сима Павловић* износи узроке, зашто су избори за црквени сабор показали неповољан резултат, и жали, што самовољно држање саборске већине није довело ни до каквог споразума у погледу јединственог статута. Говорник вели, да је јако желети, да црквени сабор продужи свој рад, јер се иначе може појавити неповољан утицај на јавно мњење у политичком погледу. Он би био за концесије према данашњој саборској већини, ако би и јерархија била за то. Пут личнога споразума, којим је пошао министар-председник, врло је целисходан; то ваља продужити, док не буде изгледа на резултат. Говорник жали досадање држање саборске већине, којој да је више стало до власти у автономним стварима, него до судбине автономije.

Јосиф Јагић вели, да је уређење црквено-автономних ствари и у државном интересу. Он признаје, да је влада сазвала сабор ради решења збрканих прилика, а жали држање већине, које се ипак може сматрати као последица нејасног и претећег становишта владиног, што се нарочито види из говора министра-председника од 6. априла о. г. Влада је врло неповољно утецала на изборе и на сам сабор. У краљ. отпису од 20. маја о. г. хтело се то поступање додуше да изглади, али ипак се и данас осећа неповерење јавнога мњења. Говорник пита, зашто министар-председник уз позив на IX. зак. чл. 1868. и на краљ. отпис није дао саборској већини жељене гаранције? Можда би већина онда пристала на расправу статута. Говорник опомиње владу, да се не лаћа незаконитих мера, јер би оне вређале не само автономна права, него и државно право. У осталом слаже се са Максимовићем.

Министар-председник барон *Банџи* изјављује, да су његову изјаву у заст. кући рђаво разумли. Круна захтева јединствени статут и влада хоће да то спроведе. За сад се не намеравају употребити ванредне мере; оне можда неће бити ни потребне, влада је потпуно свесна своје одговорности према Круни и према парламенту и у том ће смислу одлуке доносити.

Министарски саветник *Дардан* примећује Максимовићу, да би била заблуда веровати, да је влади данашњи *status quo* пријатан, јер она иначе не би сазвала ни сабор ни ову конференцију. Данашње прилике са безбројним сукобима између владе и автономних органа не могу се одржати; влада је 30 година чекала. Саборска већина није хтела да узме у претрес статут и нема наде, да би се већина за то још могла придобити. С тога говорник држи, да Максимовићев предлог нема изгледа. Др. *Мандић* најбоље зна, колико је безуспешних покушаја чинила влада ради савирања тог стања. Не само да је право, него је и дужност владина, да се реши на сходне мере према упорној саборској већини.

Др. *Теодор Мандић* врло би се радовао, кад би се предлози Максимовића и Поповића могли извести, али он не верује да би се од данашњег сабора могла образовати умерена странка. Што су скоро сви сабори остали без успеха, то он приписује изборном реду од 1874. г., који је тада за време упражњене митрополитске столице претресен и санкциониран. Говорник је као тадањи посланик на црквеном сабору био противан том изборном реду и упозорио је на шкодљивост његову и министра-председника грофа Андрашија, који је ипак изборни ред поднео на превисњу санкцију, јер он није хтео бити „клерикалници од српских епископа.“ Епископат се додуше из почетка изјаснио против изборног реда, али је после повукао свој вотум. Сваки је знао тада, зашто је то било — наиме, јер је требало бирати патријарха! Тај изборни ред требало би у оквиру закона изменити, јер би сви евентуални покушаји били узалудни.

Министар-председник барон *Банџи* пита предговорника, како он замишља целисходну измену изборног реда у оквиру закона?

Др. *Т. Мандић* одговара, да је министар просвете Трефор г. 1877. у том смислу намеравао донети реформу и да је мислио на то, да се један део 5. §-а зак. чл. IX. од 1868. стави ван крности; тада би парламенат дао влади право, да стави у крепост један изборни ред, по коме би свештенство имало да бира 25 свештеничких посланика, и по коме би у сабору осим 50 бираних световних посланика, имало бити још 8 вирилица.

За тим се водила подужа дискусија о мање важним специјалним питањима.

Министар-председник барон *Банџи* захвалио је присутнима, што су дошли и уверавао је, да ће он изражена мњења зрело промислити.

*

Трећу конференцију имао је преузв. г. министар-председник са високопросветеним Епископатом нашим. Присуствовали су конференцији, осим преузвишеног сазивача: Његова Светост, преузвишени господин *Георгије Бранковић*, патријарх срп-

ски. и високопреосвештена господа епископи *Миرون*, *Никанор* и *Михајло*. Високопреосвештена господа епископи *Герман* и *Гаврило* извинили су своје одсуство. Присутан је био још и министарски саветник г. Др. Александар Дардаји.

По извештају „Ш. Лојда“ оав је ток конференције :

Барон *Банфи* благодари присутнима, што су дошли, износи своје утиске са последњих конференција и моли, да би се епископи изјаснили, како би се могле отклонити тешкоће. Само примећује, да поред надзорног права државног жели, да одржи Крунина права, а при том нема влада намеру на даље да за себе задржи право решавања у трећој инстанцији. Автономија, дакле, треба да се уреди без тежње владине, да свој досадашњи делокруг прошири. Желети би било да Јерархија са световњацима у том смислу дође до споразума, а ако то не би било могуће, онда би он позвао Синод, да донесе предлог који би томе одговарао. Влада ипак нема намеру да строго законити пут напусти и жели замисљене реформе да спроведе без октројака.

Његова Светост патријарх *Георгије Брањковић* жали што је сабор неуспешан био и боји се, да ће се по свима досадашњим изјавама саборске већине са истом тешко моћи доћи до споразума у погледу расправе о јединственом статуту. Као главни узрок неуспеха сабору, означаје Његова Светост патријарх изборни ред што постоји, који скоро чини немогућим, да се склопи умерена и конзервативна већина у сабору.

Високопреосв. госп. епископ *Михајло Грђић* налази, да цела зграда црквене автономije стоји на нездравој основи. Што се садашњег положаја тиче, сумња, да се може постићи споразум између странака, као и стварање сталног за живот способног статута, све дотле, док постоји изборни ред од 1871. год. и сабор остане у свом досадашњем склопу. О том да пресуди, како би се тај изборни ред променуо, већ за то није ствар епископата, јер је тај изборни ред неканоничним путем постао, те га за то епископи не могу приознати. Изборни ред је до душе санкционисан од Круне, те има своје државоуправне вредности, али му не достаје — остављајући на страну нецелиходност — црквено-правна вредност, јер је постао за време док је била упражњена митрополитска столица. Канонично је начело православне цркве, да за време упражњене митрополитске столице не смеју се учинити никакве новине, које вређају цркву.

Саветник *Дардаји* се слаже с предговорницима у погледу изборног реда и склопа сабора, али тешкоћа је баш у томе, да се реши питање, како да се изборни ред промени у оквиру постојећих закона.

После овога је била дужа измена мисли о

разним питањима која овамо спадају, но у којој су учествовали сви чланови конференције.

Високопреосв. госп. епископ *Миرون Никוליћ* мисли, да је из разних мишљења, која су на обе предходне конференције пала, дошао до тог утиска, да би једна конференција свију странака, која би се под председништвом Његове Светости састала, ипак могла довести да се изравнају противности. Ако би и та била неуспешна, онда би се заиста морао тражити помоћу владе нов излаз.

Барон *Банфи* изјављује да пристаје на тај предлог и моли Његову Светост, да сазове из свију странака конференцију на којој би и епископи и саборски одбор учествовали. Наравно да би та конференција морала имати пред очима као најглавнију задаћу саветовања и стварање једноставног статута. Тога се влада мора одлучно држати у смислу кр рескрипта.

Његова Светост патријарх *Георгије Брањковић* пристаје на то и обиче, да ће ту конференцију сазвати, све ће употребити, да се споразум постигне, али скида са себе одговорност, ако би конференција остала неуспешна.

Барон *Банфи* захваљује присутнима што су му се позиву одазвали.

ЛИСТАК.

Б Е Л Е Ш К Е.

(*Епархијска скупштина.*) Епархијски Административни Одбор епархије Темшварске решио је, да се епархијска скупштина сазове у јануару 1898 године.

(*У богословију карловачку*) уписало се 86 слушалаца и то: у IV. год. 21 (6 из Архидијецезе, 2 из дијецезе Горњо-Карловачке, 1 из Пакрачке, 6 из Бачке, 2 из Вршачке, 3 из Темшварске); у III. год. 25 (12 из Архидијецезе, 8 из дијецезе Бачке и по 1 из: Вршачке, Темшварске и Будимске и 2 из Горњо-Карловачке); у II. год. 21 (12 из Архидијецезе, 2 из дијецезе Вршачке и по 3 из Темшварске, Горњо-Карловачке и Бачке); у I. год. 19 (5 из Архидијецезе, 10 из дијецезе Бачке, 2 из Вршачке и по 1 из Темшварске и Будимске дијецезе).

(*Против безверја.*) Одушевљење безверског либерализма и безверске слободе, које је пре три четир године заносило познате кругове у Угарској и ликовало у своме триумфу, кад је законодавство угарско отворило врата и „закону о слободи вероисповести“ или закону о безверју, брзо се након тога почело и гасити, а данас га и нема. Уместо одушевљења и ликовања наступа већ зебња и страх. А они, који су онда били најравносијни поборници црквено-политичких реформама, па и закона о сло-

боди вероисповести, протестанти, почели су већ по-
сипати главу пепелом. Јер искупише, да ту слободу
безверја не подноси ни протестантство. Виђу се већ
и у прса, јер та слобода десеткује и протестанте.
Нису ни они без талого, који претпоставља форинту
два здравој савести, спасењу, поносу и образу и
сваком идеализму. Тај се талог и код њих појављује
на површини, практичним извађањем закона о без-
верју. У крилу протестантства многи се одричу сваке
вере и прелазе у безверје. Разуме се, да им тај
гадни поступак не захтева религиозно и верско
осведочење, него цинизам грубог материјализма њи-
ховог. Али чињеница је ту, да она том материја-
листичком цинизму подлежу, а закон о безверју да
им га помаже извађати, те да су се протестантски
надлежни кругови забринули због тога. Модерни
либерализам протестаната страхује већ. У Харкању,
у горњој Барањи, одржали су реформатски пастори
збор, на ком је председавао Др. Десидерије Силађи,
председник угарског сабора. Пастори су на једном
пређашњем збору снизили бир и остале дажбине, не
би ли спречили ширење безверја, које се појавило
после слободоумног „закона о слободи вероиспо-
вести“ или закона о безверју. Како то није помогло
пастори су на Харкањском збору пошли и даље.
Молили су Др. Силађија, да им он помогне и пи-
тали су га, не би ли држава могла и плаћати про-
тестантске свештенике, како би народ био ослобођен
од тог плаћања, те престао прелазити у безверје.
Наравно, Силађи је одговорио, да то не може бити.
Збор се онда претворио у конференцију, која је ре-
шила, да се ради на укинућу закона о безверју.
Sic transit gloria mundi! За сад осећају вероиспо-
вести и цркве зле а предвиђене последице закона о
безверју и траже укинуће тога закона. Не ћемо
дуго чекати, а осетиће неминовне последице тога
закона и држава. Кад га осети на себи — она ће
тај закон и укинути. Томе укинућу идемо у сусрет.
Није далеко.

(Старокатоличка општина у Карлсруу) због
своје малобројности морађаше примати гостопримство
у храму месне евангеличке цркве. Али недавно је
општина стекла звој храм, на чему има да захвали
великом војводи Баденском, који је покљонио по-
требно земљиште за храм, па онда градској управи,
и најпосле једном професору месне политехничке
академије, који је направио план и управљао свима
словима око градње. Храм који је већ и освећен
подигнут је у старо-готском стилу и одликује се
великом лепотом; стао је до 200.000 марака. Осве-
ћење новог храма побудило је велику радост код

Баденских Старокатолика и они га прославише на
најсвечанији начин. Стигло је безброј брзојавних
поздрава, а међу осталим и од епископа швајцар-
ске и холандске старокатоличке цркве.

(Православни Чеси у Бечу) сазвали су 13. авг.
збор свих јединоверника, а чешких суплеменика. Ко
се до тог дана одазвао позиву, уписан је за осни-
вача чешке православне цркве. Ко се доцније јави,
платиће хиљаду круна. Према томе постаје жива
истина чешка православна општина у Бечу. Око
Божјега храма и његова дома, који ће се ускоро
озидати, искупиће се чешки народ, и неће му се
изгубити ни једна душа, јер ће је чувати аутономна
црква и школа. Десетогодишња борба, вођена истрај-
но, свршена је победом, и нема сумње, да ће се сав
православни свет одазвати са највећом љубављу —
првој чешко-православној општини у Бечу. Г. Шо-
хај, главни сазивач збора, рекао је том приликом
ово: „Ми смо доказали, да исповедамо веру св. Ђи-
рила и Методија словом и делом, вративши се св.
Православљу, и не ћемо престати радом да подигнемо
храм Богу, у којем ће после толико и толико векова
проговорити свети и дивни староморавски језик у
јеванђеоским речима: В начаље бје Слово, и Слово
бје у Бога и Бог бје Слово.“

(„Британско и инострано библијско друштво“) имађаше прошле године до 200.000 рубаља при-
хода, а пустило је у свет из Лондонске накладе
1,780.993 св. књиге и из других наклада 1,995.140
што све заједно чини 3,776.133 егземплара. Од сво-
га постанка па до данас пустило је то друштво у
свет 151 милијон егземплара. Недавно је дало пре-
вести Нови Завет на један од китајских дијалеката
и приредило за Ескиме ново издање четворојеван-
ђеља.

(Свештенство вјатске епархије у Русији) ре-
шило је, да из својих средстава поклања народу
разне књиге побожног садржаја, којима би се утвр-
ђивао у народу религиозни осећај, а уз то је уз-
ело на себе обавезу, да при посети својих парохија-
на о великом посту, испитује своју духовну децу у
знању симбола вере, молитве Господње и 10 запо-
веди. Не би ли се могло што томе слично и код
нас покушати?

(Богословско књижевно друштво „Слога“ у
Ср. Карловцима) на својој VIII. редовној седници,
држаној 10. (23.) јула, конституисало се овако:
Председник: В. М. Јовановић, богослов IV. год.;
Потпредседник: Милорад Мијатовић, богослов III. г.;
I. перовођа: Милорад Н. Чопорда, богослов IV. г.;
II. перовођа: Никола Мидић, богослов III. год.;

Владајник: Максим Николић, богослов III. год.;
 Књижићар: Павле Недељковић, богослов II. године.
 (Папа Лав XIII. песник). Поред пасије за из-
 давањем разноврсних енциклика папа је усео и на
 Пегазу. Недавно је, наиме, папа написао једну пе-
 сму на латинском језику. Енглези до душе веле, да
 „непогрешиви“ пише веома погрешно латински, али
 покрај свега тога римокатолички листови узносе
 овај нови умотвор папин. Повод је песми 1400
 годишњица, од како су Франци примили Хришћан-
 ство, а садржина је узношење подвига француских
 краљева, а особито оних, који уништише протестант-
 ство у Француској. Неки би хтели да виде у тој
 песми и опевање Вартоломејске ноћи, те да тиме
 ослабе утецај папине појезије, која доиста није не-
 знатна. Штета што се папа и пре није бадио на
 појезију, те би бар свет био поштеђен од силних
 енциклика.

„Ц. В.“

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Српска граматика за српске више девојачке
 школе. Саставио Јован Благојевић, учитељ српске
 више девојачке школе у Сомбору. Ова је књига од-
 луком вел. Школског Савета под бројем 36/57 ex
 1897. за школску књигу одобрена. Сомбор Издање
 пишчево. 1897. Цена 80 новч.

Исправак. У исказу о скупљеним прилозима за
 „Фонд Св. Саве“, штампаном у бр. 35. овога листа
 има се додати код прилога: српско-школски фонд
 50 ф. — у *Земљу*; код српске женске задруге у
 Суботици „последње три рате, а не I, II и III.
 рата, што се овим исправља.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Намеравам штампати *другу књигу* својих
 проповеди.

Молим браћу свештенике, да ме у тој на-
 мери потпомогну, како би је и извести могао.

Који брат има *прву књигу*, купиће сигурно
 и другу. А који нема ни прву, може је наба-
 вити код мене заједно с другом.

Цена првој књизи била је 60 новч.; цена
 другој биће 70 новч., а обема заједно, с по-
 штарином 1 фор. 20 новч.

Друга књига неће бити мања ако не буде
 већа од прве. Формат биће исти.

Претплату ваља слати или пријављивати
 до конца октобра о. г. потписаноме.

Једанаеста књига иде скупљачима претпла-
 те као дар.

У *Карловцима* —

Протојереј Јован Јерemiћ.

БРАНКОВО КОЛО

ЗА

ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

ВЛАСНИК И УРЕДНИК

ПАЈА МАРКОВИЋ АДАМОВ

III. год.	У Срем. Карловцима	Бр. 36.
-----------	--------------------	---------

САДРЖАЈ:

Оф. не збори, песма. — *Вечерња звона, песма.*
 — *Пераци, фришки пераци* — —, новела. — *Гро-
 фица Агнеша Јанковићева*, роман. — *Прусдук
 господина апотекара*, приповетка. — *Montenegrina.*
 — *Из српских крајева.* — *Ковчежић: Књижевни
 прикази*, — Књижевне белешке. — Просветни
 и друштвени гласник. — Белешке о уметности.
 — Позориште. — Лица. — Народно здравље.
 „*Бранково Коло*“ излази сваког четвртка уред-
 но на великом табаку 63/95 см. Стр. 1121—1152.
 Цена је листу за Аустро-Угарску, Босну и Хер-
 цеговину, и Црну Гору на годину 5 фор. За Ђа-
 ке 3 ф. 50 нов. годишње. За Србију и остале
 земље 6 фор. на годину.

„МАЛА КАТАВАСИЈА“

наша одобрена је и прописана

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

како нашим вел. Школским Саветом, тако
 и вис. кр. зем. владом у Загребу.

П. н. Господи учитељима

и слв. црвено-школским оштинама.

Саопштавамо, да смо спремили довољан број „Ма-
 ле Катавасије“ за основне школе, како би могли за-
 довољити све наруџбине, које нам стигну, а које и
 очекујемо.

У препоруку нашег издања „Мале Катавасије“
 приводимо ево и оцену стручног ваљаног и познатог
 часописа „Новог Васпитача“.

У II. свесци овогодишњој оцењује „Нови Вас-
 питач“ наше издање овако:

„У VIII. ком. „*Књижевног Прегледа*“ нашег од
 прошле године приказасмо ову књижицу, а после
 тога замолисмо једног од наших врских стручњака,
 да напише кратки реферат о тој књизи за наш лист.
 У место формалног реферата, стиже нам од истог
 господина писмо, у коме је — по своме суду —
 истакао оне добре стране „*Катавасије*“, ради којих
 она *заслужује прво место међу својим другима.*
 То место из писма овако гласи:

1.) Ова је књига потпунија од свију досадањих; јер има за вечерње, јутрење и литургију све најважније ствари, које су школској младежи нужне, и то све у правилном реду.

2.) У њој су тачно исправљени текстови у свима произвољним песмама о великим празницима и поправљене су оне многе погрешке у њима, које су мирисале на проту-православно порекло, као н. пр. „*Кезз грѣха зачета*“ у песни божињој „*Дикѣи днесъ Сіונה!*“ и т. д.

3.) У овој катавасији попуњена је једна празнина, која се налази у свима досадањим књигама те врсте; а то је, уврштени су тропари и кондаци за све оне свеце, о којима се обично у нас Срба „Крено име“ слави. Тако је дана прилика, не само свакоме ђаку, него и његовим родитељима и старијима, да о смом свечарству могу научити и отпојати тропар свога кућног патрона, који је главна карактеристика српског племена у опће, а особито међу туђинцима.

Најпосле, сравни ли се та катавасија са свима досадањим њеним другарицама, сваки свештеник и учитељ моћи ће одмах на први поглед видети, у чему и колико је она боља, потпунија и срећенија од свију осталих. Врло је лако навести баш и поименце све њене предности и преимућства.

Према свему овоме, књига је запета у својој врсти до сада *најбоља и најпотпунија*.“

Молимо п. н. господу учитеље и сл. црквено-школске општине, да нас потпомогну својим наручбима, јер само тако ће се стати на пут увлачењу у школе наше и таквих катавасија, које за школу нису.

Садржи осам табана. — Цена је 20 нов. — На више са рабатом.

ПЕСМАРИЦА

ЗА

ПРАВОСЛАВНЕ ВЕРОИСПОВЕДНЕ СРПСКЕ НАРОДНЕ ШКОЛЕ

према наставној основи изданој од всл.

Школског Савета

израдио

Александар Јорговић

учитељ у срп. вишој девој. школи новосадској

У поте стављене су ове песме, за:

Први разред 1. Весело сам дете, 2. Ми смо деца весела, 3. Тичија песма, 4. Пчелица. — *Други разред*: 5. Ми смо деца весела, 6. Станови 7. Пчела, 8. Завет, 9. Голуб, 10. Хајд у школу!, 11. Млади занатлија I, 12. Млади занатлија II. — *Трећи разред*: 13. Мио ми је цветак, 14. Боже благи, Боже свети!, 15. Песме божињне I., 16. Песме божињне II, 17. Слава прамалећа, 18. Суше се рађа, 19. Јутрењи радови, 20. Пчела и голуб, 21. Поточара, 22. Народна имна, 23. Мајска песма, 24. О косидби, 25. Завет, 26. Песма ковачу. — *Четврти разред*: 27. У пролеће, 28. Циц, 29. Домовина, 30. Голуб, 31. Пролеће, 32. На уранку, 33. Где пичице, 34. Србин, 35. Српкиња, 36. Песма тежакова, 37. Гусле, 38. Мајска песма, 39. По-

зив ђака на игру. — Ова је песмарица решењем Всл. Школског Савета од 17. (29.) августа 1896. бр. Ш. С. 298/196 за школску књигу при настави у певању за српске народне школе одобрена; а решењем Всл. Одбора бр. 4512/1397. ех 1896. одређен јој је дар од 200 фор. а. вр. Цена је књизи 30 новч. Издање и штампа Српске Манастирске Штампариије у Срем. Карловцима, којој ваља наручбине слати.

Српска Манастирска Штампариија.
У Ср. Карловцима.

ГЛАС ИЗ ЦРКВЕ

проповиједи проте Јована Вучковића
проф. богослов. училишта карловачког.

— Цена је књизи 1 круна. —

Добити се може у Срп. Манастирској Штампариији.

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА
У СР. КАРЛОВЦИМА

ДЕКАМЕРОН сто прича
од сто најславнијих писаца светске
књижевности

Ишапља је до сад десета свеска. Цена свесци 20 новчића.

Садржај десете свеске је ово: Метеор (свршетак. — Вечера. — Самп. — Серафим. — Стечај. — Маларија. — Мали Божић. — Курјак. — Поеса у руској апсани. — Ораси.

ХАЦИ-ЂЕРА

СВЕТЛА СЛИКА ИЗ СРПСКЕ БОРБЕ
ЗА КРСТ ЧАСНИ

НАПИСАО

Драгутин Ј. Илић

Књига садржи 15 штампаних табана или 242 штампане стране — Цена 1 фор.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad E. 1034./I. 139. ех 1897.

158 3—3

СТЕЧАЈ.

На место пароха у Великом Гају са платом IV. разреда.

Рок пријављивања — путем претпостављених власти — 18. (30.) септ. о. г.

Епархијска Конзисторија Вршачка.

Бр. Е.К. 160. ех 1897.

160 3—3

СТЕЧАЈ

расписује се на парохију III. разреда у Славском-Пољу, у протопресвитерату кирино-глинском. Интеркалара нема.

Рок пријављивања до 9. (21.) октобра 1897.

Из сједнице Епархијске Конзисторије, држане у Плашком, 13. августа 1897.

Михаил
Епископ.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

СТЕЧАЈ. 172 1—3

Умировљењем је остало упражњено једно *учитељичко* место у срп. нар. озн. средишњој школи *новосадској*, на које се овим расписује стечај.

Плата је: 500 фор. у име редовне плате; 150 фор. у име станарине и 50 фор. у име накнаде за огрев.

Дужности су прописане Школском Уредбом и наредбама школских власти.

Компетовати могу свршене учитељице, које су оспособљене и из мађарског језика.

Рок стечају истиче после *четири* седмице, рачунајући од првог уврштења овог стечаја.

Из седнице школског одбора српске правосл. цркв. шк. општине у *Новоме Саду* 2. (14.) септембра 1897. године.

К. Миловановић
перовођа.

П. Попадић
председник.

СТЕЧАЈ. 167 2—3

Расписује се стечај на упражњено место учитељице за српску вероисповедну школу.

Плата је следећа: у готовом новцу 300 фор. а. вр. словом три стотине форинти; за пофторну школу 40 фор.; у име огрева 10 фор.; слободан нов стан из 2 собе, кујне, спајза, штале и код стана башта.

Дужности учитељице прописане су шкољском уредбом, у школи децу обучавати и пофторну школу држати.

Рок стечају истиче после 3. недеље од првог уврштења. Молитељице које би раде биле пријавити се, нека поднесу своје снабдевене молбенице потписаном председнику.

Из седнице овомесног школског одбора држане у *Пивници* 24. августа 1897.

Ђира Ђерић
привремени перовођа.

Светозар Мирковић
председник.

Бр. Ек. 147. ex 1897. 157 3—3

СТЕЧАЈ

расписује се поново на парохију I. разреда у Небљусима, протопресвитерата кореничкога.

Интеркалара нема.

Рок пријављивању до 9. (21.) октобра 1897.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Пашком, 13. (25.) августа 1897.

Михаил
Епископ.

Бр. Ек. 149. ex 1897. 155 3—3

СТЕЧАЈ

расписује се на мјесто пароха и подједно окружнога проте у Пашком.

Интеркалара нема.

Рок пријављивању до 4. (16.) септембра 1897.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Пашком, 13. (25.) августа 1897.

Михаил
Епископ.

Бр. Ек. 146. ex 1897.

156 3—3

СТЕЧАЈ,

расписује се на парохију I. разреда у Примшљу у протопресвитерату плашчанском.

Интеркалара нема.

Рок пријављивању до 4. (16.) септембра 1897.

Из сједнице Епархијске Конзисторије, држане у Пашком, 13. (25.) августа 1897.

Михаил
Епископ.

Ad E. бр. 482 К. 80 ex 1897.

168 2—2

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај не место православног катихете у Пеншти, коме ће снадати у дужност, да обучава сву децу, која полазе туђе основне и средње мушке и женске школе.

Са овим местом скопчана је плата у готову 500 фор. годишње и евентуално 100 фор. државне припомоћи, уз то 4 фор. пристојбе од сваког оног катихумена, који полази државну средњу школу, и слободан стан од једне собе и кухиње.

Компетовати могу свршени богослови, који су потпуно вични мађарском језику, пошто је знање овога језика по потреби службе неопходно нужно.

Компетенти имају своје ваљано инструисане молбе до 12. (24.) септ. 1897. подписаној конзисторији подастрти.

Из седнице епарх. конзисторије будимске држане у Сент-Андреји дне 26. авг. (7. септ.) 1897. године.

Епарх. конзисторија будимска.

Ad бр. К. 654—422 ex 1897.

162 3—3

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе Латинке Игњатовић из Јакова против супруга јој Лазара Игњатовића, сада непозната боравишта — овим се позива супруг Лазар, да има у року од 6 месеци, рачунајући од дана првог уврштења овог едикта у новинама, овој Конзисторији или сам лично предстати или место свога садањег пребивања пријавити, јер ће се иначе против њега поведена бракоразводна парница и без њега окончати.

Из седнице Архидијецезалне Конзисторије, држане у Карловци 12. (24.) августа 1897.

Архидијецезална Конзисторија.

Ad E. 1147./I. 152. ex 18 7.

159 3—3

СТЕЧАЈ.

На место сист. парох. помоћника у Чепти са платом V. разреда.

Компетенти нека поднесу своје правилно биљеговане и снабдевене молбе преко претпостављених им власти овој епарх. Конзисторији до 18. (30.) септембра о. г.

Епархијска Конзисторија Вршачка.

Ad III. C. 193/141. ex 1897.

169 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења једног наставничког места у српској вишој девојачкој школи Панчевачкој за математику и природне науке овим се расписује стечај, на које место могу компетовати они Срби и Сркиње, који су оспособљени за наставу у грађанским школама.

Стеченици имају крсним листом, сведоџбом о моралном владању, сведоџбом о оспособљењу и евентуално о досадашњем службовању снабдене молбенице своје поднети непосредно срп. прав. нар. Школском Савету најдаље до 1. (13.) октобра 1897. год.

Са истим местом скопчана плата устављена је у смислу §. 7. уредбе за српске више девојачке школе за редовна учитеља са 800 фор., а за редовну учитељицу са 600 фор. годишње и 10% исте плате у име станарине.

Из седнице срп. прав. нар. Школског Савета држане у *Карловцима* 18. (30.) августа 1897.

Председништво

срп. прав. нар. Школског Савета.

СТЕЧАЈ 171 1—2

На упражњено учитељско место овим се расписује стечај. Плата је учитељу 500 фор., у име паушала 5 фор., 2 јутра земље на које дужности плаћа, 2 фата сламе и слободан стан, 40 фор. од пофторне школе кад на њега ред дође.

Дужности су школском уредбом прописане, не мање у цркви је дужан појати, као и доказати да је оспособљен из мађарског језика. — Резреде школ. одбор додељује. Првенство ће имати онај, који може место одма заузети. Рок стечају и дан избора је 28. септембар по ст. календару.

Молбенице се имају упутити на председника.

Из седнице школ. одбора Карловског држане 29. августа 1897.

Милан Попов
перовођа.

Сима Величковић
свештеник, председник.

СТЕЧАЈ 170 1—3

Оставком нашег учитеља, г. Љубине Јорговића, остало је учитељско место упражњено на српској вероисповедној мешовитој школи у Нађфали; то се поново на исто расписује стечај, на које могу и гђе учитељице компетовати.

Плата је учитељу 400 фор. годишње, у коју се урачунавају 40 фор. у име његовог огрева, у име перовођства 15 фор., 4 јутра ораће земље, по јутра пољске баште на коју ће земљу сам порезу плаћати, при погребу где позван буде 50 нов., и стан у нарави са 2 собе и пространим баштом.

Учитељице пак 300 фор. годишње урачунавајући у то и огрев, 4 јутра ораће земље, по јутра пољске баште, на коју ће земљу сама кр. порезу плаћати и т. д. и т. д.

Компетенти и компетенткиње могу само они компетовати, који се са потпуном квалификацијом исекају.

Рок стечају је 3 недеље дана.

Молбенице ваља што пре на цркв. школски одбор у Нађлаку (темишв. жуп. последња пошта „Szekesut“) припоелати.

Из седнице држане у *Нађфали* 29. августа 1897. године.

Црквени Школски Одбор.

СТЕЧАЈ 153 3—3

Ради попуњења учитељског мјеста у *Бар. Моноштору*. Плата је: 300 фор. за свагдању и повторну школу с пјевичеством, коју прима по $\frac{1}{4}$ у напријед; $1\frac{1}{2}$ л. земље (по 1200□) са кућом на истој, од које вуче најмање 50 ф. закупа и камату од 200 ф. депонираних у име одштете на земљу, што је жељезничка пруга одсјекла, приход од функција уза свештеника и 3 хв. дрва, којима се и школа грије. Сад му се зида угодан нови стан са школом, уз лијену башту.

Ово је мјесто на жељезничкој станици.

Иште се оспособљење, и из мађарског језика, или да га положи за годину дана. Дужности су по Школ. Уредби од 1872. г. Молбенице ваља упутити потписаном, до 11. (2.) септ. т. г.

У Бар. Моноштру (*Baranya-Monostor*) 16. (28.) авг. 1897.

Школски Одбор.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова. а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.